

ACC. N:R M. 10891:1-89.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *olika personer;*
 Härad: *Diverse* Adress: *se svaren!*
 Socken: " Berättat av:
 Uppteckningsår: *1947* Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Från

<i>Albo härad</i>	<i>s. 1-20.</i>
<i>Aspelands "</i>	<i>s. 21-32.</i>
<i>Handbörds "</i>	<i>s. 33.</i>
<i>Kinnervalds "</i>	<i>s. 34-53.</i>
<i>Konga "</i>	<i>s. 54-75.</i>
<i>N. Möre "</i>	<i>s. 76-79.</i>
<i>N. Vedbo "</i>	<i>s. 80-85.</i>
<i>Standa "</i>	<i>s. 86-89.</i>

212

201/204 ac

Acc. nr M. 10891: 1.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap:

Småland

Namn:

Henning Gustavsson

Härad:

Hinnereds Albo Rb

Adress:

Odenfö Grimsbo

Socken:

Hälsjö

Födelseår och födelseort:

1901 Hälsjö

Uppteckningsår:

1947

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Krok

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Ja. Halmtak

2. Bindetak

3. Nej.

4. a. 60 %

b. 75 %

c. 80 %

d. 90 %

5. Ja.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. Isolerade band.

7. Efter breddning av halmen pålägges reften varefter bindning sker omkring med ståltråd eller vidjör.

8. a. Täckraka och krok för ståltrådsvidjör.

b. Desamma.

9. Täckraka av trä:

Längd: 70 cm.

Handtag: längd: 80 cm.

Krok: Material av smedjärn.

10. Täckraka till att driva halmskubben med så tåken bli jämna.

Kroken till att träda igenom ståltrådsvidjor genom halmen.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M. 10891:3.
11. Vej.

12. a. Repas och jämnas.
b. —

13. a. Ingen överläckning.

b. Ja.

c. Klippes med sk.

d. Ja.

14. a. Halmen trytes i mindre
porioner och lägges samman
mätelvis med stubb och sk.

b. På samma sätt som ny-
läckning.

15. Tre. 1. Bredder halmen
2. Ligger reftar och binder
3. Skäcker vidjorna och
driver halmen.

M. 10891:4.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16. Nej.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17. Läkt.

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18. Nej.

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20. I Skarstaf. Sedan 1923.

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21. Ja.
Glenarbete.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

195

128 / 209 b

Obs! Slutet!

Acc. nr M. 10891:5

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Småland

Härad:

Allbo Krb

Socken:

Viarestad

Uppteckningsår:

1948

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Nils Johan Bengtsson

Adress:

Femlingehult Tanaholm

Födelseår och födelseort:

1892

Viaresta

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ja halmtak
De äro bundna med krävidjor
eller galvaniserad järntråd
nej

a. 40 procent å gamla bidugårdar lidos
De nya kaser som äro bredare och djupare taksidor
användes eternit taktegel cement och stickor.
Detta avser de varmaste byggnaderna
Tillbaka i tiden var ju halmtak mera allmänna.

Är gammal benämning fäckrafter av det slag som
är bäst och lättast att skaffa. De sägas även sådana
1" x 1" all. 1 1/4" x 3/4"

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen? (benämner)

M. 10891:6.

Jag använder täckrafter som bindes med vidjar

Bredningen börjar jag på nedersta högra hörnet av den del som skall täckas bindningen börjar på andra läkret där kalmen läggs med raft på, med en alu ^{melan} ^{var} ^{välja}

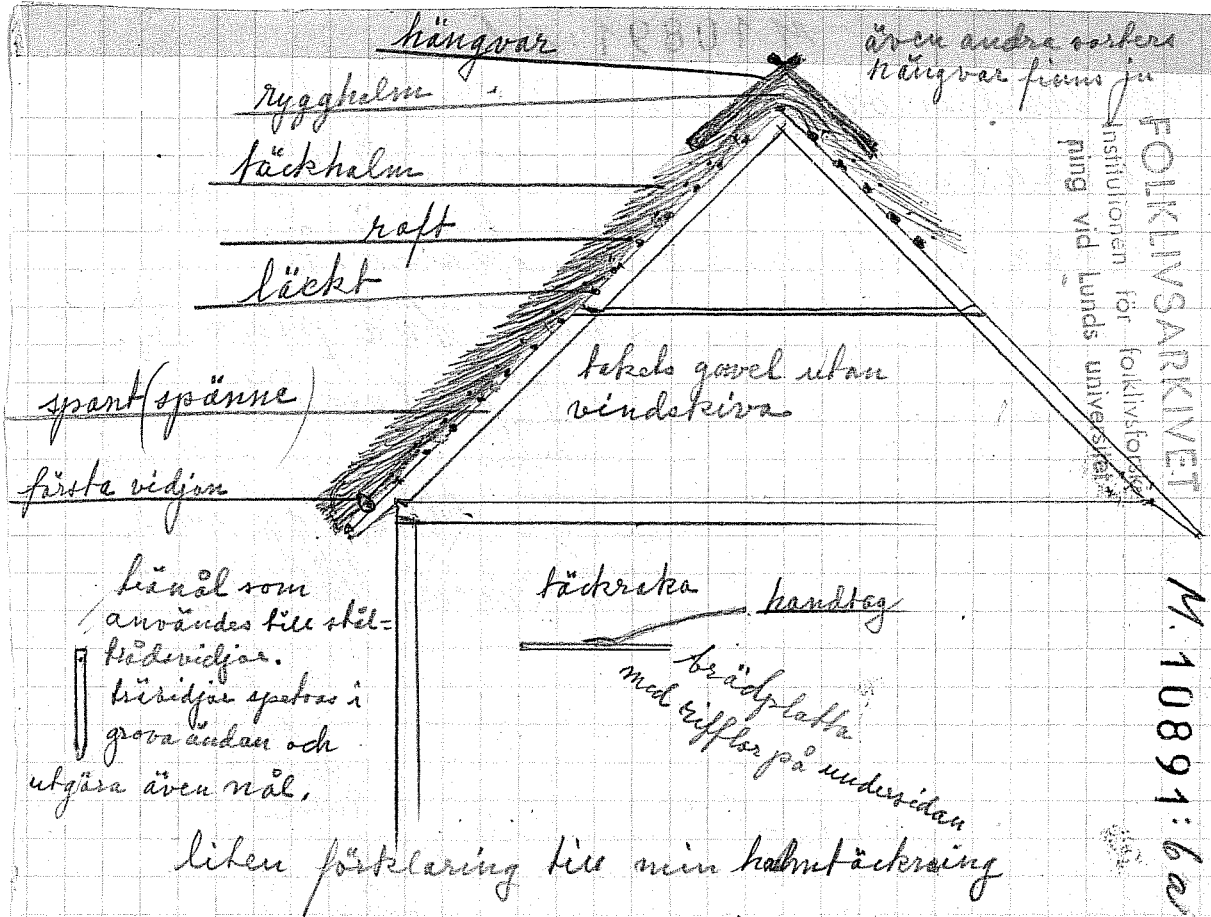
en Täckraka en krånål en kraftig sax, på gården brukar vara yxa, såg, hammare, hootång, samt täckstänger okänt av mig

Redskap^{se} vid 8. a. Halm av höstgräs växer helst på nyodad jord ej särskilt kväverikt men rik på kali

bättre kort än långväxer, av liggsad helt oduglig täckrafter huggas bland tätare tall (furu) omkring 1" eller något över i diameter ena sidan följer

något så den ligger an stadigt med runda sidan från kalmen, så när kalmen är färdigdriven med rakan bindes vidjar om läkret och raften "kalmen är då emellan" av en pliktbrögen man, med kraftiga armar (j. för ung)

Det stöket av taket som täckes vid gångstängens flyttning upp kalla vi (Blek) läkrets stöcka benämnes (Flaska) jämn = stöta kalmen i stubben med rakan (driva) o. s. v.

liten förklaring till min halm-täckning

N. J. Bengtsson Femlingehult 17 km. från Almhult

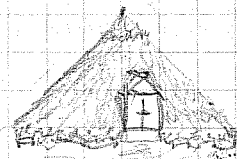
Om flera förfrågningar önskas kanske jag kan ge en
därpå jag var intresserad av att veta om det finns bättre
sätt än vad jag nu vet, till ex. skörden högen innan
där blir råg-korn i skräp således grönt, om skidan är bra,
står emot fröta lika bra som mogen skörd? Det är
en stor nackdel med att det är roligt att fröta ut all sä-
den för slagen. Skator och råttor angripa taken då där
är sädskörden i dem. Det är ett hårt och dyggt arbete
att slagfröta, för att det är tid därtill nu, de låter, hellre
pengarna rulla. Amers är många eniga med mig
om att halm-täck är bra och så är det typiskt.

vänd,

M. 10891:6 b.

Undras om någon vet riktigt
hur det var en gammal (jordstuga)
stuga med jordgolv varit.?
Jag vet nämligen om två platser
(grunder) som varit sådana?

Även lägerhyddor där vägg och
tak är i ett, täckt med halv.

Lägerhydda

M. 10891:7.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?
12. Hur beredes
 - a. långhalmen?
 - b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?
13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?
 - b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?
 - c. Hur behandlas takskägget?
 - d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?
14. a. Hur ryggas taket?
 - b. Hur lagas ett söndrigt tak?
15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

I de flesta fall utföres taktäckningen vid den älsklid då vantar är obekövlig vid uppkommen skada som ofta blir av slit måste fingranna förbindas. I vät väderlek fler dubblas en juteväck och lägges ett tjocka knäna emot, skär helst kängor med gummiräla
Slagbröskas numera finns långhalmsbröskor halmen buntas i klippor, vägande gammalt räknat ca ett pund omkring 8.5 kg. Skäras vid höstrågens mognad krokas och bärgas efter en vecka vid vackert väder, förvaras i sädslada till tillfälle gives till att bröskas
Repar efter höstningen på en bräcka jämnas och buntas väl.
Ja. Men jag vill ej rekommendera det.

Nej. Utan beskärning kan taket läggas tunnare.
Skötes jämnt och klippes med sax
Ja, men inte ofta.

Vid god tillgång med repad halva. annars med löshalm.
Större hål lagas med halva, mindre med takstickor.
Samliga använda bräddplattor eller plåtar som spikas
Vanligast arbeta tre. Jag breder halmen
en man binder fast den och den tredje
kraxposterar upp materialen till oss samt är
behjälplig vid gångetångens flykting

M. 10891:8.

nej

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkämparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

ja läkt

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

nej

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

Ja

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

i Virestad mest på 1930 talet

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

i september i år har jag täckt 2 blek på ett ställe
inför kyrkobyn.
Ja jag har förr tillverkat träskor åt dels befolkningen
och har redskap därtill än.
Lantbrukare

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

196

128/201 b

Acc. n:r M. 10891:9.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Småland

Härad:

Allbo Krb

Socken:

Väststad

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Magnus Jönsson

Adress:

Femlingebult Väststad

Födelseår och födelseort:

1871 Väststad

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vassetak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

- 1./ Ja. många uthus.
- 2./ Stumma bundna med ställdrid. för med björkvidjor
- 3./ Nej
- 4./ Håll grå trakten å det var 50 procent av uthusen som ån å täckta med halm för var det upptill 80 procent
- 5./ Ja

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6.) Jag förstår ej denna fråga
 7.) Halmen breder på täkten så
 pålägger kafften, så drädes
 pålägger på en trä näl som
 stickes igenom, om täkten
 o binder fast med kafften.
 8.) Nälan, en sk. råka till
 att jämma taket med, en
 stor hår att klippa jämt.
 en lång att sträcka så taket
 blir jämt o fint i nedre kant

M. 10891:11.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

11/ Ej vantar eller knäputor,
täckningen företas alltid på
sommaren. ett par lätta tygskor
är gissande.

12/ Först slås bräskad halms (hals)
så drages den igenom en trä-
kepp, så allt ogräs faller bort.
så hugges den jämn i stöten
med en bred yxa.

13/ Det är ej bra att ha det gamla
taket under, jag river alltid ner
det förra.

B. ja det klippes med sax
b. Man lägger betydligt kortare
halms på första raden, men
så dubbel så mycket på andra
raden så den blir tjock.

14. ja. 14. Lägger en massa löshalms
förest, sen lägger på en rots
trä hänge över (15/7) Två

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M. 10891:12.

16/ Nej, vindskedarna spikas
på läkten på kantarna.

17/ Läggs på lålet & binder
på med raft & vidja
(artens språk)

18/ Nej inte här i Småland

19/ Ja gärna, mot en liten
erstatning

20/ I Västerås från år 1890
till 1930.

21/ Nej inte nu. Jag är gammal
76 år. För var jag bonde

197

128/201 le

Acc. nr M. 10891:13.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Godra småland*Härad: *Edsbo* *Krb*Socken: *Wärestad*Upppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Fylbrennan*Adress: *Börn Eneryda*Födelseår och födelseort: *1867, Wärestad*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Ja, men äro nu snart försvunna men det täckes ännu med halm på gamla hus.
2. Ja, långt tillbaka täcktes med vidjor som spers av björk och videluckor och sedan vreds mjuka, numrera byggarna järntråd.
3. Nej sådant har jag ej sett vad jag vet. Man repade slagtröskad halm från snävre halm så den blir ren.
4. Gamla ladhugårdar byggda för 75 år sedan och äro äldre.
 - a. Stiga uthus täckes g numrera med halm
 - b. Ja
 - c. Ja
 - d. Ja täcktes temligen allmänt med halm
5. Ja man kallade det raftor som lades på halmerna och och bandes med vidjor som stäcks igenom halmerna till takten.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6 Isolrande band.

7. Man breder ut halmen lagom tjockt och lägger raften över samt binder med vidjan som stickes ned under taket och tar upp den andra sidan och svarar den rundt raften och sticker andra ändan av vidjan igenom och drar åt så det blir fast.

8. en rake av en bräda som är spåntad på flera ställen samt försedd med ett skaft att hålla i och så står man mot halmen eller driver den så taket blir jämnt.
b. sty. icke mig bekant.

9. Man sätter upp en ställning eller s. k. stöde bredvid väggen för att stå på då man börjar och lägger takskägget eller karsen som den kallas den lägges så tjockt som taket skall bli. och fortsätter så uppåt läkt efter läkt tills man kommer upp till ryggingen där man lägger eller breder ut lös halmen man har en lång stång som lägges på taket att sitta eller stå på. som sedan flyttas uppåt efter behof. den stötts från jorden av långa stänger som håller den

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

11 Nej.

12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

12. a. Halmen repas på en repa så att den blir ren och sedan binder man den i stora

klippor med dubbla band som sedan bäres upp på Taket när den skall brukas

b. Vass här finns ej här, aldrig sett ett vassstak den skördas i sjöar.

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

13 a. Nej. det gamla taket rives av innan det

- b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

b. det röpas rent från lathalm samt ev. klippas, c. det klippes jämnt med sax

- c. Hur behandlas takskägget?

d. Nej. knappast numera

- d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. man lägger lös halm över ryggsvingen

14. a. Hur ryggas taket?

som sedan fasthåller med s.k. hängvar och stänger längs åt Taket båda sidor

- b. Hur lagas ett söndrigt tak?

b. det kan lagas med halm eller spån.

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

3. Man. en bresler halm, en tar vidjar och binder, och en bär upp halm passar upp vid behov

M.10891:16.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkåpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16 Har aldrig sett det, fann brukades
göra hål i dem för att hålla dem
numera spikas dem fast i takten

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17 Taket lägges på läkt på ungefär
25 centimeters avstånd emellan.

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18 Nej har aldrig sett det här på orten

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19 Ja, om jag kan

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20 först åt mig själv, sedan något
hos andra.

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Har varit vid handtillskotts heta mist
liv, som bander i 55 år.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

200

129/203 d

Acc. nr M.10891:17.

LUF 62

Uppgifterna härföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Upppteckningsår:

Småland

Klbo

Väske Jönke

1947: 16 nr.

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Julius Magnusson

Brenäs Brinslör

1878. Brödel, T. Toms

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Fler finns endast halmtak
2. Halmen bindes i läkten murena med järntråd för med trävidjor
3. Helst slagtröskad halm som bindes fast medels en pålagd träraft
4. a. för närvarande 50%
b. 80%
c. 90% d. 20%
5. Ja

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. Isolerade band

~~7. Beskriv~~ bifogad teckning

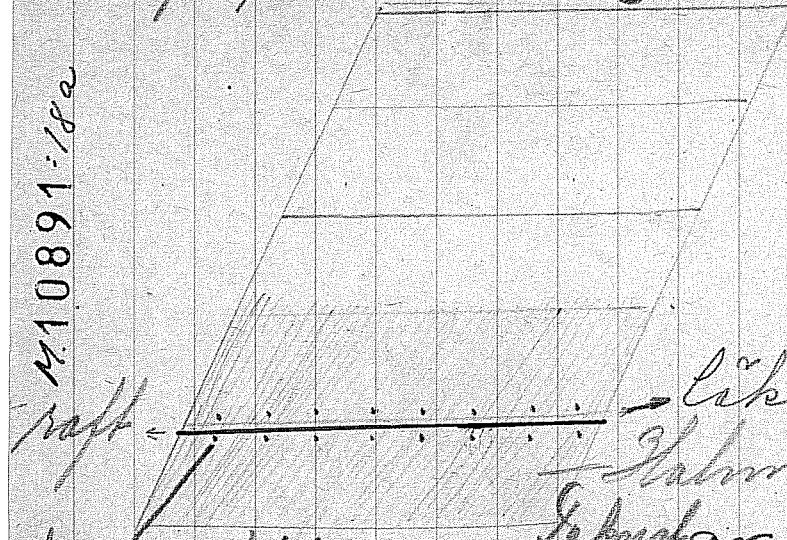
8. a. En tränael med hål i till träd, vilken är 80 cm

En träraka vilken är utskärad ^{till} på taket jämt

b. Nej

Enkeltstående teckning av magnetisk-
teckning.

M 10891:18a

idja av förändrad.

Likt
Tabur.

Skadad som en.

Gilding Magnusson.
som nu blir driva efter.

Någon på
frid.

Du med bläck svärde
förmå, är
Julius Magnusson,
d. andra är hans
medhjälpare.

M. 10891/186.

Folkbibliotek
Institutionen för Folkbildning
på Västlands Universitet
ny. skolas
från Alster

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbäckslädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

11. Är det kallt användes vantar inte annars
inga putor men helst sko på fötterna

12a Rågen slagtröskas repas och kuntas
samt hugges jern i rotändarna

b jag vet ej

13a Det gamla Taket bortrivs sedan
läggs ny det i stället (ovanpå är sällan)

b ja om det behövs

c Flossen läggs så tjock den skall vara sedan klippas

d Förn var det allmänt men nu börjar
det bli etturmt och tegel

14a Halmen läggs skapötter på ryggen lika båda sidor

b Man sticker in halmen sedan binder man den
samt skär bort så det blir jämt

15 Det är 3 stycken en bär en tar vid för
samt en bär rygg halmen

M. 10891:20.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindskejderna till fäste för takkämparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

16 jag har inte gjort det men sett det
jag har täkt samma ladugård men med
ny vindskeja i Möcklebytt i Vstra Thorsås
17 Det läggs på läkt med raft

18 Nej inte her i Småland
men i Skåne har jag sett många

20. I Vstra Thorsås - Skatöv. Virestad

21. jordbrukare Slaktare Målare Stenarbetare
Timmerhuggare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

217/214 b

Acc. n:r M10891:21.

LUF 62

283

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Småland

Härad:

Västervik län

Socken:

Linnberga

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Karl Vinterhaak

Adress:

Enarvalla Linnberga.

Födelseår och födelseort:

Linnberga. 1874.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ja men såes gult halmtak, aldrig vasstak. I Hålls hull, Vimmerby socken finns halmtak och sådant tak.

Halmen är bunden med snöre eller järntråd.

för 50 år sedan? ja

Ja.

M.10891:22.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

Halmen lig lös rånpi och var stikt slagt tröskat.
Halmen bindt på undersidan med rånpi och
runda trinnor.

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

Skiva och yxa.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

Vet ingen här om.

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10891:23.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

Taken täckes på alltid på sommaren, varfis
sikkertligen inga andra brukas det.

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

Halmen skärs med skära och slagtörskades
efteråt. Den förvaras i ladan

Högtäckes och beräknades till 75 & 100 m.

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

Ja vid takfälen.

Vet inte.

c. Hur behandlas takskägget?

Tak skär man för.

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

Halmen viks över ryggen.

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

Halmen skäts in i det söndriga hället och
gjäles på undersidan med en virja.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

Ca 4-5 eller sex personer.

1980

- Ja för att för för vindskivorna

- Reicht

- Ja fordom snart fri 50 år senere.

- Nej, jeg kan nok ikke lide at, end for-
kare vil veta. For disse opplysningene,
skall har jeg mist vider mig her en
gimnasing byggmestere har: rocken,
hemmen og en Carl Nelson i Haddorp.
Brinsberg

- skulle hos sig mest vinden men till en
gymnastisk byggnadsläre har socknen,

- Lincoln

LUND 1947. HÅKAN OHLSSONS BOKTRYCKERI

277

213/216 cd

1980

Acc. nr M. 10891:25.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: SmålandHärad: Aspelands klänSocken: MörlandaUppteckningsår: 1947 mitt ställe

Uppgifterna lämnade av

Namn: HenningshultAdress: Bockare BergaFödelseår och födelseort: 1921 Dal, Bohult

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

- 1) Ja, halmtak finnes ännu några, ej vasstak
- 2) De som lags på under de senaste 15 åren är bundna med järntråd nr 18. förut med vidjor.
- 3) De äro pålagda av maskintröskad halm, på träskivor, speciellt byggda för sådan halm.
- 4) Numera 5% a.
- b.) 7 procent.
- c.) 15 " -
- d.) 60-70 procent.
- 5) Nej inte på dessa ställen

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

10891:26.

6) Nej.

7) Frånspöt (omkr 12 fot länga $1\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ " (tum) dessa placeras på "iaget" i bindes med järnhåd, men dessa frånspöt blir ej synliga, när närskonmande "lag" (lunn) räcker ner över detta. (Förstår Ni mig?).

8) Endast en järnmål ca: 80 cm lång 7 mm tjock. på en måttsticka 15 tum lång för att iakttaga Takets påläggning.

6) Nej inte nu min fader 1890 började sin Tak-läckning.

9) Ja, när det gäller "bindningsspöten" finner Ni var i fjärra nr 3. seran är det bara (någon) samt en liten hovelång dörtille en häcksax för den stora tillstämningen av påläggningen. Tidigare använda redskap kan jag tyvärr inte upplysa om när min min fader är död!

10) Någon användas att slicka genom Taket så att halmen därigenom fastbindas vid underliggande raft (Tindel) längs att hnyta träd med

M. 10891:27.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

11) Nej.

12. Hur beredes
a. långhalmen?

12) Gräsr. i 1900-20 slaghöskodes all. Långhalm
(alltså för hand) numera maskinmält

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

13) Vassen tas all gammal halm bort innan
täckningen, åtminstone i de flesta fall

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

b) ja.

c. Hur behandlas takskägget?

c) Det jämskäras med en skarp lée

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

Nej.

14. a. Hur ryggas taket?

14) Det läggs på rätt mycket halm på toppen sedan
färläggas den 5 tunga traslarna 3 in ryggas här
2 ryggas på botten
ridan

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

14) Det är inte så lätt, men man lägger i halmlockor
på de trasiga ställena, dessa måste hört stoppas dit

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15) man bör i regel vara 4 man, om arbetet
skall kunna fortdrivas 1 man delar till täckningssten
1 transporterar opp halmen & 1 man binder

M.10891:28.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkåpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

6) Låta användas nog före eller omkr 1850

17) Det läggs på raft med 15 tunn
mellannum, mellan varje rådan

18) Nej.

19) Ja mycket gärna!

20) Det har varit på flera ställen både i
Långemåla å Mördunda socknar

21) Ja brukar en gård som min farfar har på 1200 taler
begynte odla (hacka), nu är den 17 tunnland, den ligger
3 km från allmän väg.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

276

213/216 C

Acc. nr: M.10891:29.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Småland

Härad:

Avelunds klän

Socken:

Treta

Uppteckningsår:

1947

stuttradspröt

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Martin Trannan

Adress:

Trannäs Skönlunda

Födelseår och födelseort:

1890, Kågerby

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkåppar?

Svar:

Jä har fins halmtak över tak vindre!
 Halmen är binden på runda stänger som ligger
 under och bindes med järntråd i rindjor,
 och tröskas inte halmen med slaga utan med ett verk
 Takhalmsverk på den kommer ett långt och rakt
 och bindes det ihop knipporna så stora de vill ha den
 som kan lägga på olika tjock till 30 eller 35 resimenter
 är det väl pålagt så ligger det i en 30 år 141
 Kan ej säga hur länge sen men det är minst 150 år sen
 Takkåppar användas inte nu det är lite slätt över allt.

M. 10891:30.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Skjij ingetdera det skall inte rymas någon söm.
Vid bindning lägger jag på Holmen fast alla tre sträcker man
en järntråd över det sedan bind det fast. Tackit och så går det lag
för lag ända upp till. Redskapen som är enkla det är bara en
grov järntråd med ett hål i änden 75 centimeter lång så den
räcker igenom Takit och så en Trädstång till att klippa Trädet
Skjij
9. När man skall börja ett Halmtak så sätter man upp
ställning så en hinner upp på Takit sedan upp på Takit
till att stå på spikar en ihop stöge med tre runda
stänger med en bredd på 6 centimeter och lägger
den ändlings Takit sedan hur man länge linor
eller rep och binder fast dem i Huvet på Takit
och sedan den andra änden med repet i stögen sen
går en på den sen har en nål av järntråd med hål i änden
så är det en under Takit och sticker upp den sen är upp på Takit
sträcker i Träden sedan drar den mer och upp igen då tar man
en Träden och binder mellan varje bind en hula meter
Järn Trädet man binder den Takare blir det 9.

M.10891:31.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

Skjy inget deru men vantar om det är kallt, 11.

Halmen Träskur på ett Takhulms vakt så den blir rak och fin, 12. Vassen den skördas på vintern.

Torur och bär der knippon och förvaras under

Tak, 13. Det går bra till att lägga på gamla Tak
det gamla räfflar af och gör det rent från det

rättne sen går det lika bra 13. När Taket är pålat

Tar man en räffa och räfflar av allt det lösa på

Taket sedan tager man en lil och skär det

jämnt och rakt i Takfoten d. Även på nya hus

Lägges dom på halmen det är bra Tak och billiga det

blir bara arbetslön för halmen Bräner dom i alla fall

Huru Taket är enkelt man böjer man böjer den på

milan på brunn från två håll och binder lika 14.

att laga ett halmtak är lika sunt som laga

stichtak att sticha i under den gamla det går bra

Hur många men ja det är rosn man vill det

normalt är 4 man en under Taket att sticha

2 Till att binda en till att bär ut halmen

men det kan vara till att bär upp halmen om
man vill

M. 10891:32. ^{Obs, M. 10891:33 återfinnes}
^{hos acc. nr 10822:21-24.}

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

Angående vindskederna så är det borrat och inlagit
tinnar på alla Halmtak för stängerna till och på
det finns här i stora Tinnerstad. 16.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

Taket läggs på långa runta stänger med
12 tunn mellanrum. 17.

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

Halmtak har används för men inte mer. 18.

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

Ja om jag kan så är jag villig om så
önskas. 19.

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

Halmtak det lägger jag på varje år jag
har inte hunnit allt i år utan får börja
till nästa. 20.

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

Ja Lågare, Kalare, Sementare stenarbete
Kantare vud som

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M. 10891:33.

Inom slösky sockens finnes nu iser mycket kalmtals-
tevar. Det sistas logtorcket är kalmt (Bareto p. Berga) avers i
fjor (1947) och ersattes med stäcken. I huvudsak förvaras
kalmtalen här för 30-40 år sedan. De ä ännu såsom om-
världens 70-åriga lantbrukarna. Gusten Söderström, Eckerby, Högsby
och Fabian Jönsson, Ståldalt, Berga, hava deltagit i
täckning av tal med kalmt. Kalmtalen roa här i byarna
vanliga för 40 år sedan. Typen av tal utgöres all-
mänt av en sydsvensk alltså kalmtalen bara bunden
med vidja (senare träd) vid länkstängerna. Brev-
skrivaren, som är 48 år har som barn ätt sådana tal-
läggning här. I socknens norrövers, Möklunda, finnes
ännu kalmtal bl. a. i Tulunda och Björckelns och där
torde ännu finnes personer, som syssla med kalmtals läg-
gande. Typen där torde vara den vidjaskindan, Söderövers
i Hängeviken, Åkers, Ryssby o. s. v. finnes kalmtal i stignad
mängd överövers. ~ Hammarby, Högsby den 18 mars 1948
Gille Larsson
Lantlingarna, Rommehälsöns ordförande

Småland
Handläggs hd
Hjögby sn

10891

209/218a

Till Kommunalnämndsordföranden.

Hjögby

Folklivsarkivet i Lund företager för närvarande en undersökning av det s.k. skånska halmtaket och dess förekomst även i angränsande landskap. Detta halmtak kännetecknas som bekant därav att det tillverkas av långhalm, slagtröskad eller åstadkommen på annat sätt, som medelst vidjor eller (numera) tråd av något slag bindes fast vid underlaget, vilket utgöres av läkten. Det skiljer sig härigenom från mellansvenska och nordsvenska halmtakstyperna, vid vilka halmen icke bindes vid underlaget utan fasthålls av utanpå taket lagda, tvär- eller längsgående träställningar i takets hela utsträckning. Folklivsarkivet skulle bli Eder stor tack skyldigt ifall Ni ville vara detsamma behjälpligt dels genom att - möjligast omgående - meddela namn och adress å (även äldre!) personer i Eder församling, som kunna lägga dylika bundna halmtak, dels genom att besvara nedanstående fråga (stryk därvid det ej lämpliga!). Frankerat svarskuvert bifogas.

Lund i januari 1948

Sigfrid Svensson
Professor, föreståndare
för Folklivsarkivet i Lund

Fråga: Förekommer bundet halmtak i Eder församling?

Svar: ~~Ja~~ Nej. Talrikt, sparsamt, enstaka.

Adresser å taktäckare: Gustav Svensson, länth. Elcey, Hjögby ✓
Fabian Jönsson 1948 Ståthult, Berg ✓
vän!

125/205 ac

Acc. n:r M. 10891:34

LUF 62

181

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Småland

Härad:

Kinnareds kb

Socken:

Allmändsryd

Uppteckningsår: 1942

Uppgifterna lämnade av

Namn:

P. J. Carlsson

Adress:

Kyrskön Ryd

Födelseår och födelseort: 1880 samma adress

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. ja
2. ja
3. nej
4. a. för närvarande 1:procent
b. 2: 0
c. 4: 0
d. var det över 10: procent
5. ja

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6 nej

7 när halmen är bredad lägges s.k. täckraft på och bindes om ravellet med vedja

8 Täckrakka

b nej

9 Täckrakka och kvandyt är de verktyg man behöver

10 Täckrakkan användes driva halmen med yxa att kapa kraft med

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

M. 10891:36.
11 nej

12. Hur beredes
a. långhalmen?

12 den täras så den blir fri från
gräs o små strån

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

7

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

13 blott när man har lite halm

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

14 nej

c. Hur behandlas takskägget?

skäres jämt med vass lie

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

15 inte numera

14. a. Hur ryggas taket?

14 halm lägges jämt över ryggen

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

hängen lägges 3 m: avstånd

så två åsar på var sida ryggen

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15 2 man

en breder och driver halm

den andre binder fast

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M. 10891:36.

11 nej

12 den tvekas så den blir fri från
gräs o små strån

7

13 blott när man har lite halm

b nej

skäres jämt med vass lie

d inte numera

14 halm lägges jämt över ryggen

hängen lägges 3 m: avstånd

så två åsar på var sida ryggen

15 2 man

en breder och driver halm

den andre binder fast

M. 10891:37.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16

nej

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17

ravel

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18

inte på denna Trakt

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19

ja

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20

endast eget

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21

Cementarbetare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

201

129/206 b

Acc. nr M. 10891:38.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Småland*Härad: *Kinnareds lrb*Socken: *Jättä*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *F. M. Johansson*Adress: *Sanckens Stråva*Födelseår och födelseort: *1877 Jättä*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa *bindetak*, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

*halmtak**härmed vid underlag med järntråd**pålagda med lågverks träskad halm**ungefär 40 proc**80?**20 proc**nej*

10891:39.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

isolerade band

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

först pålägges halvmånen på
asarn sedan raft öms och

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

bindes med järntråd

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

inga redskap använda utan

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

händerna förut som tränsål
att för i egenom träden med
färr användes en så kallad
täcktrake men det användes
inte nu

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M. 10891:40.

det användes icke något sådant

den hugges i rotundum

användes inte här

Täckes endast nypst
röfsas och klippes
först klippes det med en
hräda sedan klippes det
gä

först korsas halmen på ryggen
sedan påläggs raftor en på
var sidan och en i mitten
och fastbindes med järntråd

det förekommer i laga halmtak
3 till 4 man

M 10891:41.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

på Tarpstället nybygget under
Jättesberg har jag sett det

halmen läggs på äsen och
sedan läggs raft öfver
halmen och förstärks
med

det kan jag inte svara på

i Jättes församling

och byggnästare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

202

130/2056

Acc. n:r M. 10891:42.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Småland*Härad: *Kimmerlöfs Krb*Socken: *Halnsvik*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Gunnar T. Andersson*Adress: *Hagstjärns Halnsvik*Födelseår och födelseort: *1891, Halnsvik*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1) Ja, endast halmtak.

2) Bindetak, dels med björkridor, dels med galvaniserad järntråd.

3) Nej. Det har ej förekommit här på orten.

4) a. för närvarande c-a 40% b. c-a 25%
c. c-a 30-40% d. 80-100%

5) ja, i regel b. k. påften.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6) isolerade band, och klistad björkvidja.

7. Man lägger en vidja av björk och plietar genom det påbudsda kalmläcket med en lin rafta från båda hållen med under läkben, så att man sedan för med höger hand igenom läket fäster vidjan och drar upp den plietar in vidjan i en specien ägla gör så vidjans smalaste ända rätt över åt den samma. ett mycket genialt och effektivt sätt, överlägset bindning med järntråd.
(kan liknars ej göras teckning över bindningen)

8. Endast ett redskap, härmer jag till b. h. diakt använder att jämna kalmen innan vidjan drags till för fäst.

Den var försedd med B
rafta på undersidan, numera sällan använd.

M.10891:44.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

11. Nej, inte för min del.

12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

12. Här användes endast haln av hälsing
och är bäst av slugkröskad haln,
ännu bättre bliver den om halmen pepas
på särskild team s. k. uppgjord haln.

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

Nurra häckas rögen på långhalmskräster
och den halmen är ej bra till tak, och enligt
min uppfattning brukar till att takhalmen
antaget och ersättes av andra tak.

14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?

13. Endast i underlagsskall täckes utanpå gamla tak.
b. Taket klipps med häckrad samt ersätts med
skandväska. c. Takskägget klipps rent efter skäcket
avläsa.
d. ja, det förskinner.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

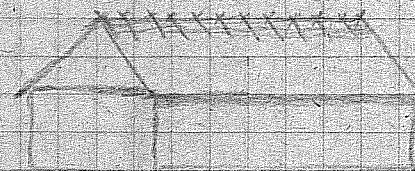
14. Taket ryggas med haln som böjes och läggs
växelvis över ryggen med rotändarna neråt
och kvarhålls medelst känger och stänger
se. bifog. ill. i regel 3 stänger på var sida
och en mellan hållas skottären.

b. Söndriga tak lagas genom att sätta in haln
mellan underlagsskall, ett ganska besvärligt
arbete som på den går oändligt.

M.10891:44a

fråga 14

hänger

Byggt. Det är halm med hänger och arar

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

M. 10891:45.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

15. Vid mysbäckning är det i regel 3 man i laget
en bickmästare som breda helmen och
har vidjan, en hjälpkarl som bär vasa något
bäckkunnig samt en handlangare som
bär helmen.

16. Nej, det har jag ej sett eller hört talas om.

17. På läkt, runda ären med 2-3 10 kunn
mellanrum.

18. Nej, icke mig veterligen.

19. Det inte om jag lämpligen kan
utföra sådant uppdrag.

20. Endast i hemarten, och oftast för
att laga rödrika lak då jag var kunnig
i det arbetet.

Ja, jag är jordbr. äger egen gård.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

203

130/205 b

Acc. nr M. 10891:46.

LUF 62

Hall?

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap:

Kronobergs län

Namn:

Mik Gustav Vap

Härad:

Kinnareds härad Krb

Adress:

Kallstegen Kallvik

Socken:

Kallvik

Födelseår och födelseort:

14/1 1883

Uppteckningsår:

1844

Kallvik

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Halmtak p nägjar kvar inga vasstak
2. Halmtaken är bunden vid underlaget (åser) med nägjar eller järntråd med näften
3. fångar 3 inte rätt
4. a 10 eller 15 procent
b 25 procent
c 35 procent (d 45 procent)
5. ja kan se vid det utan näften

M.10891:47.

6 järnträsk

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

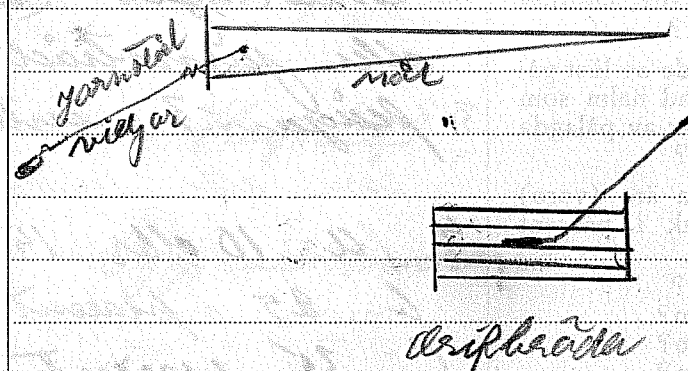
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

7 man har 80 centimeter järnträsk
och gör en ylla i en änden
och gör en nål af trä och gör
lite spetsig och ett hål i änden
till träcan stöcker man ner
nålen ner i can och upp igen
raften

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

11 Nej

12. Hur beredes
a. långhalmen?

12 skall det bli på huse och skall
man skära den men nu är
det väl att de gör det

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

13 när taken blifvit gamla kunna
man man täcka på nytt

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

~~läggs~~ halfrunda man kalla

c. Hur behandlas takskägget?

c. laget nu för tiden klippt
högare med halsen (takskägget)

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

d. ja det kan förekomma ännu

14. a. Hur ryggas taket?

14 man rygger med hanger och
även eller med ställningsnät

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15 ett söndrigt tak då skaffas
man en kopp med klyngen
i arden tar man en viska halv
och skapar upp med klyngen till höger

15 två eller 3 och en barmhärdare

M.10891:49.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

17 på läkt över snell
30 centimeter i mellan
19 inte i Kaffruik

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

Kaffruik

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Byggnadsarbetare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

214

202/205d

Acc. nr M 10891:50.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Kinnareds Krb

Socken: Vidselöv

Uppteckningsår: 1947

Uppgifterna lämnade av

Namn: S. M. Petersson

Adress: Odenslands Söderg Vidselöv

Födelseår och födelseort: 1885 Vidselöv

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Endast halmtak

Bindetak

Nej

a 10 %

b 25 %

c 50 %

d 90 %

Ja så kallad raft

214

202/205d

Acc. nr M 10891:50.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Trimmvads Krb

Socken: Vidselöv

Uppteckningsår: 1947

Uppgifterna lämnade av

Namn: S. M. Petersson

Adress: Odinslanda Söderg Vidselöv

Födelseår och födelseort: 1885 Vidselöv

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Endast halmtak

Bindetak

Nej

a 10 %

b 25 %

c 50 %

d 90 %

Ja så kallad raft

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vårtill och huru användas de olika redskapen?

Efter bredning av halmen påläggs
raften varefter bindning sker antingen
med stältråd eller vidjor.
Täckraka en bräda $\frac{1}{2}$ m lång 12 cm bred
med skaft som halmen drifs jämn med
i stånden b. k.

Endast Täckraka som halmen
drivs jämn med

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M.10891:52.

Skor på fötterna
Repar i huggs jämn
i storänden

a. 7 instaka fall

b. klippas lite om ~~det~~ det finns längre strä

c. man fäster in bräda längt fälsidan

och halmen lägges in ~~at~~ när det är färdigt tak

~~läggs på sidan bort~~
och klippas med en sax

d. Ja

a. Halmen böjs över ryggningen med raft

på var sida & binds i läktan med vidjor

b. Likadant som nytäckning

3. En bär halmen jämn in läggs på

raften & tar vidjor in drivas

halmen & drar åt vidjorna

M. 10891:53.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindskejderna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

Nij

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

Läkt

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

Nij

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

Nij

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

Har varit aktiv på egna hus

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

Hemmans ägare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

218

203/208 d

Acc. nr M 10891:54

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Småland (Kronobergs län)*Härad: *Konga Krb*Socken: *Frulby*Uppteckningsår: *1947**sågade ribbor*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Ernst Ekrenfors*Adress: *Västorp Flommanfors*Födelseår och födelseort: *1888 Frulby*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande? *0.1 %*
 - b. för 10 år sedan? *0.2 %*
 - c. för 20 år sedan? *0.5 %*
 - d. för 50 år sedan? *5.0 %*
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ja, ett enda å ett träskverks hus i Stäretad.

Ja.

nej.

100 % mot löst pålagda halmtak.

Viktiga procenttal är beräknat mot alla slags

tak

Ja.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

X 8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

20fej. b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

X 9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10891:55
Isolerade band

På en 60 cm. järntråd gjordes i ena ändan en ögla, den andra spetsiga ändan stacks genom halmen så att den kom under länken och upp igen, tråddes genom öglan, klämdes åt över häppen & fastgjordes.

En refflad bräda cirka 1 mtr. lång, 15 cm. bred med påsatt shaft, med vilken halmen under jämnades ihåta.

En järnnål av en blyertspennas grovlek, 30 cm. lång, med ett öga nära spetsen för järntrådens nedteckning och upphämning genom halmen.

Före min tid användes björkvidjor istället för järntråd. I min barndom såldes höjor.

"täckrafter" för hand av långa smäckra björk- & tallar med diameter av 3-4 cm. På senare tid användes sågade ribbor 2 x 2,5 cm.

Genom lätta slag med den ovan nämnda brädan mot halmens kubbända, för varje nytt lager (flask), som pålägges, blir takytan jämn.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

dej.
dej.

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?
(Har ej förskott)

X 15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

dej. M. 10891:56.

Ett borrar hål i en vägg fäster en ham med frä-
händer 8-10 st. 2 cm. tjocka 20 cm. långa, så togs
så mycket halm (slagtröskad) som man kunde
hålla samman med båda händer, och drogs genom
hammen några gånger, lades tillsamman och
bands i i knippen om cirka 8-10 kg. vikt. Den
hallades för "uppgjord halm".

Det ej vad som menas med takskägg.

Ja det siste jag vet på ny ladufärd var år 1914.

Med träaxar, med 2-3 pinnar vardera sidan om
ryggen (hänger) med 3-4 meters mellanrum, på
 dessa pinnar lades sedan stänger. Efter 1910
användes galv. hönsnät, som veks över ryggen
och fästes.

X Vanligen 2 på taket och 1-2 hantlangare med
halmen

M. 10891:57.

Nej.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Best på runda stänger. Stången gång på läkt.

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

Nej aldrig på denna ort

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

Då jag ej är taktäckare till yrket utan hantver-
kar jag svarar ej på utförligare upplysningar.

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

Under år 1910-1923, varit med några gånger
vid omläggning av tak inom socknen.

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Mitt yrke är hantverkarare.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

217

203/207 d

Acc. nr M. 10891:58.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Småland*Härad: *Konga*Socken: *Hemmestad*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Carl Johan Johansson*Adress: *Risinge, Årjö*Födelseår och födelseort: *1870*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa *bindetak*, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

*ja endast 2 st: halmtak.
halman bunden med galvaniserad järntråd.
endast på huss utan eldstad.
De äro pålagda av slagtröskad råghalm*

2 procent.

10 procent.

M.10891:59.

ja

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

är g' känd

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M.10891:60.

Det behövs ej några putor, den är mjuk, fotbeklädnad är läderskor.

Ingen vass har begagnats här på orten.

Det gamla taket måste rivas bort. Aldrig någon beskärning, endas takhovsen eller takskägget beskäres.

Numera läggs aldrig halm på nybyggda hus.

Beskrivning på bilaga följer.

Det är ej gott att laga. Om rättor kuggas hål på några ställen, är det bäst att sticka in spår, det är bara för tillfället, är taket gammalt är det bäst med omräkning. Det beror på takytans längd, bäst är med 2 på taket och en tredje för hantlångning med halm, bindrafter och tråd.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Det har jag aldrig sett, men jag har sett att
bindrafter är knäckt i ändan och nedskjuten
intill vindskidan, men det behövs ej, mycket
bred vindskidor en tio tum breda och skjuta
bindrafter intill, det är bäst.

Skall redogöras här för i bilagan

Nej

jag skall beskriva det hela med detsamma +
behövs det något mer förtydligande skall
jag vidare upplysa.
jag har endast täckt min ladafärd som både
halmtak när jag köpte gården 1900. någon halv-
täckare finns på orten.
mitt yrke är lantbruk.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

Tillfägg
Redogörelse och beskrivning å sättet på täckning
av halm på hus som saknar eldstad.

På den gård jag innehar vilken inköptes år 1929 och tillträdde år 1900 är ladugårdsbyggnaden täckt med halm, den blev uppförd omkring år 1860. vilken jag lägger till grund för dessa byggnadskonstruktions.

Den har brant rest med väl 3 meter emellan varje spantpar först vid hofsen är påspikad en plankor 2 tum tjock och 6 tum bred, sedan är det runda bjuråsar pålagda med en på varje 1½ tum vilka äro fästade med i spantet snett nedbärade pinnar en ovan och ^{en} under som kommer åsen fast, numera är det spik istället.

Nu skall jag beskriva påläggningen av halm, det skall vara slagtröskad råghalm fri för blandning med ogräsavfall det håller syran vilket gör att den rättas fortare. den halmen buntas väl så den håller sin raka form. då kan man taga en bred yxa och mot en plankor hugga av en del i rotändan på kärven så den bliver något så jämn, det underlättar när man har lagt på den och skall drivas.

Nu har man lagat till smala bindrafter av gran eller fur väl barkade och om de är grova tälgas man av den i rotändan på ena sidan så de ej är för tjocka. för då hindras de takvattnets avrinnande och därmed ligger raften still vid bindningen och hindras rättning.

Nu börjas täckningen: först lägges man mycket tjockt med halm i hofsen och binder den med galvisinerad järntråd och hälst med mycket korta bindrafter för den skädes lätt ned man. klipper av lagom långa bindtråder och så har man en gjord flat trästicka om 2 dismeter i längd spetsig väst i ena ändan och i den andra ändan har den ett litet hål och träder in den ena ändan av bindtråden i densamma, den andra ändan av bindtråden tar man och snor om bindraften ett slag samt vrider om tråden så den blir fast så ^{stickas} stickas ned bakom raften och bjuråsen samt med böger hand stickas ned över bjuråsen ned i halmen och med nälen trådes upp och i under den bindtråden

och vidare med den ändan som är vid raften, märk att träden som fäst vid raften skall komma nerifrån så det uppstår en lös.

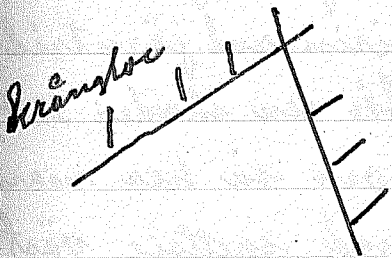
Dessa band skall vara på cirka 60 centimeter från varandra. Halmen brädes väl så den ligger rak och tät, spara ej på kaln, ju mer man lägger på ju längre ligger taket, när varje flask är bundet vilket skall vara löst så man kan driva det så att ej några avsättses ej uppstår, till drivredskap gör man en 65 centimeter bräda 15 centimeter bred med reflu.

vilken spikas på en böjd handtag. när takets flask blivit drivet skall alla bindbanden drages åt så hårt man kan och sno ihop träden så de låses.

Till förfäste begrundas klunna slantar med en längd av cirka åtta meter med borrarat hål en i var ända sedan skall vara slänges som går från jorden och sättes in i de borrhål som är i gärgåsen. den kan flyttas upp var tredje flask. Byggning tillgås på så sätt att den haln läggs lös värvvis på båda sidor och till sist rätt ovan på ryggen och hålles med så kallade kränglor med 2 meter mellanrum samt på dessa lägges tre åsar på var sida och en ås i uppr. i krysset denna är kallad skatåsen.

Dessa kränglor består av två sammanfogande cirka 1.80 meter långa 3-4 tum sammansatta med en trädeble i borrhål 20 centimeter från övre ändan, i det krysset ligger man skatåsen vilket gör bättre utseende. (samt 3 på var sida)

efter täckningen kan det bara renräfsas
Gott väl läckt tak kan ligga i 25-30 år

Risinge den 18/11 1947

G. Johansson

Ärjd.

190

127/212 ab

Acc. n:r M-0891:64.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Ja.
2. Ja
3. Nej
4. a. 15%, b. 20% c. 30%, d. 95%
5. Takkäppar s. k. "täckraftar" äro numera ofta ersatta av av sågade smala ribbor

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
- b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10891:65

6. Isolerade band användes
7. Tidigare användes björkvid-jor till bindningen men numera brukas järntråd som trådes med en stor nål. 8. a. En täckskovel, 1 täcknål, 1 sax, b. nej
9. Täckskoveln består av en cirka 75 cm lång och 10 cm bred på undersidan skefflad bräda försedd med ett 1 meter långt skaft.
10. Täckskoveln användes till att utjämna kalmern kalmen med, nålen till att tråda järntråden med vid bindningen, saxen till att jämklippa lakskägget med.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?
12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?
13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?
14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?
15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M.10891:66.

11. Nej

12. a. För att få bort den finare halmen tog man halmen i axändan och skakade bort den mindre

b. Vass till tak skördades på hög sommaren och buntades i kärvar. 13 a. Det förekommer även att halmtäckes på det gamla taket; b. Ja; c. Takskägget jämnklippes; d. Ja.

14 a. För att kvarhålla halmen påläggas ryggkranar med iborrade pinnar på vilka stänger läggs; b. det söndriga ifylles med halmen som fastbindes.

15. 4 personer räknas som fullt lag, 1 breder ut halmen, 1 binder 1 lagar till vidjan, 1 lagar till takkåppan

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M.10891:67.

16. Nej. 17. Taket lades på
runda stänger som kallas
"bjuringa".
18. Nej.

19. Ja, i så fall mot honorar

20. I hemorten vid olika till-
fällen

21. Träskomakare, träslöjd
stenarbete, slaktare m. m.

183

126/208a

Acc. n:r M. 10891:68.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Småland

Konga Krb

Tingsås

1777

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Adolf Fransson

Mårbylänke Tingsås

1876. Tingsås

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Ja halmtak ej vasstak
2. förvärfjar galvaniserad tråd efter ägarens önskan
3. ej löst träkonstruktioner men slagtröskad halm
4. för 23 år
5. Ja

M.10891:69.

6. Nej

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

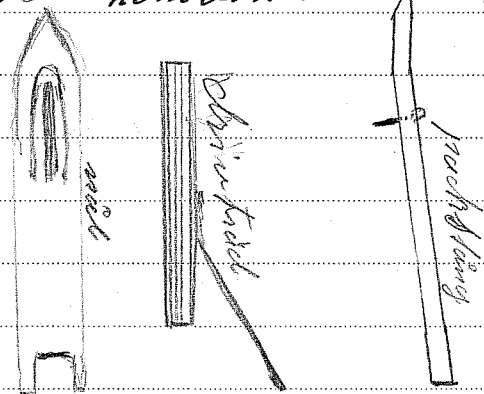
7 det bindes cirka 0.50 meter mellan varje åttedrag påsedlar eller galvaniserad tråd

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

8 Jag använder drivträd för att få halmen gämn i stebben och en präntel om det är galen träd och en rack stäng för att prätta i kory halmen vid bindning och kombinationsstäng för träd bindning

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

10 drivträd för att få halmen gämn målen att ha en präntel på rack stängen att prätta med infill bindning

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

11 Nej

12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

12 Man tager bort om det fins
lös halm säcken som är
kortare än den vanliga längden
innan den lägges på taket

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

13 a Ja efter agjärens önskan

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

b Ja ?

c. Hur behandlas takskägget?

c det klippes jämnt av efter
uttsprånets längd och linje
rätt efter väggen

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

d Nej

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

14 a När ett tak skall ryggas så
läggs man på båda sidor med
stubben utåt tills det blir
lagom med det andra påläggda

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

b medels en färsiad packar upp halm
15 Tre bör det att vara
1 Fäls bredda halmen i binda
1 bära upp på taket

M.10891:71.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16 Jag har sett vid omfattning
men ej använt denna metod

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17 Ja

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18 Nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19 Ja

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20 inom Jingsås församling

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21 grundläggare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

204

130/208 cd

Acc. nr M. 10891:72.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Småland

Härad:

Krona krl

Socken:

(Västbo) Höbbele

Uppteckningsår:

Uppgifterna lämnade av

Namn:

John Johansson

Adress:

Trekanten Rinnaröd

Födelseår och födelseort:

1894 Höbbele

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller ~~vass~~stak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. ja
2. 1923 Var jag med och lade på det sista taket med björkvidjor men användes också på halmtak stället.
3. Slagtröskad råghalm för en maskin liksom
4. 1: ja, 2: ja, 10: ja, 90: ja
5. ja

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
- b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10891:73.

7. Man gör en s. k. uäl av en härbil och sätter stälthäsen i ögat på uäl och sticker veder påften och tar häsen med andra handen, så göres en kunk av uäl på påften, den göres på många vis.
8. Hål, horkäng, yx, sax, hammare, kyp.
9. De bästa redskapen här har varit två gamla armar.
10. Olika redskap som användes vid täckning, det har varit dorr i Skåne, Jön var där en och såg hur dorr täckte, här uppe har vi inte haft några vidare redskap.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. ~~vassen~~?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (~~eller endast~~)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

11. Nej

12. Den buntas och allt det små
lagas bort.

Den skall inte vara för mjuk

b och inte av tiggisid, buntas och
bunden på två ställen

13a ja

b ja

c det klippas

d ja

14. a. Man lagar så mycket man kan
ha i händerna så bryts det på
lucitten och lägges på karman
gång av o. skubb

b. Man gör raftarna små så
fyller man i från flask till
flask

15. Taktäckaren går före o. binder halmen
sen tar man till att binda, o. se mer
till att flyg yggst halmen

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16. Huj 10891:75

17. På läkt

18. Huj

19. Ja, så gott jag kan

20. Bara taktäckare har jag inte varit
jag var med en gammal mästare
som dog för en 20 år sedan, han var
då 85 år.

jag har varit Boudé eftermiddag
På och halvtid på vardag och
det är det ännu på Gården;
för närvarande är jag skogs-
huggare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

215

202/221c

Acc. nr M. 10891: 76.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Småland

Härad:

Varra Möre Klun

Socken:

Ryssby

Uppteckningsår:

1934

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Oskar Festerlund

Adress:

Rockneby

Födelseår och födelseort:

1900. Ryssby socken

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmén (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

- 1) Båda delarna.
- 2) Kamra användes ej vidjor, jag använder stältråd i stället för vidjor och raft, som vi kallar det för.
- 3) Ja halmtaken är bortlagda, vass är ju betydligt starkare varför den mest användes men halmtak finns ju kvar ännu men när dom skall taggas om användes vass i stället. 4) Ja de gamla lade gårdarna har dom ju ännu vass varför jag anser dom som 100 procent. 5) Nej

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6) nej

7) Jag lägger först ut alla kårvarv i en rad som åtgår till varje blek eller bind som vi säger, sedan sträcker vi en stältråd från ena ändan till den andra och så börjar jag att bre ut och så kommer en man efter och binder fast tråden som är sträckt med finare trådar också om stängerna som taket ligger på: 8) En höck och ett klypptrå 9) En bräda 50 cm lång 8 cm bred, 2 cm hög som teckningen visar, sax visas gärna i en försaffär

10) Klypptrå användes att knäppa taket jämt med

Klappsta²

50 x 7 x 2

M. 10891:780

Hälsning från Klappstaden

Oskar Westerlund

Raskneby

Var god lämna uppgift hur
ni har fått min adress.

M. 10891:77. b.

ryggis

här

här

här

träden som är sjändöer kärvarna

lak som är fördigt

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädning?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M. 10891:78.

11) Nej

12) Numera tröskas halmen på tröskverk som är så breda att den kan lägga rader längs celiindelen b) Vassen skördas på vintern när det är is, det som ej användes på sommaren efter när den är skördad bör läggas under tak.

13a) Nej b) Ja halmtak men ej vasstak c) klippas jämt med saxen d) Ja i brist på annan material.

14) Man breder ut vanligt lät halmen på ryggasen sedan breder man ut ett hänsnät däröver och binder fast b. går ej att beskriva.

15) 3 man Baser själs en som binder och en handlangare.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindskederna till fäste för takkåpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

16) M. 10891:79.

Nej på den tiden takkåppar eller raft som vi kallar det, användes ej hål i vindskederna, men nu när vi använder träd måste det göras för att hålla fast träden i ändarna

17) Taket lägges på stänger.

18) Nej.

19) Ja om jag har förmåga till det.

20) Jag har varit taktäckare i 25 år och jobbat i 8 socknar.

21) Jag är skogsarbetare på vintern

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper, så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

295 224/207c

Acc. nr M. 10891: 80.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Småland

Härad: Nara Vedbo 744

[A] Socken: Marboick

Uppteckningsår: 48

Uppgifterna lämnade av

Namn: Albert Gustafsson

Adress: Baga Anby

Födelseår och födelseort: 1881. Baga Marboick sm.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Nej. I denna skogrika byggd förevar halmtaken men och men i slutet av 1800 talet, då man lärde sig att tillverka taksticker för täckning av tak på uthusbyggnader. På boningshus har huvudsakligen använts taktagel sedan århundraden tillbaka, På torp och mindre boningshus har använts tarotak.
3. Ej kläpträskad halm har ej använts till tak i denna byggd.

M. 10891:81.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

8. jag känner ej till vilka redskap som använts vid läggning av halmtak

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

13. a. ja det försöker att halmtak lades ut på
det gamla

" b. Takfoten beskärs med kniv

" d. Nej inte mer.

M. 10891:83.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Läggas (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

20 Nej, jag har ej arbetat med detta.

21 Lantbrukare. Vännelund.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

Då jag ej kan besvara en del frågor vill jag berätta vad jag vet om halmtak i denna trakt.

Efter år 1000 har halmtak och tak av vass vari sällsynta i denna trakt, Sådana tak användes på 1800 talet och tidigare av slagtröskad halm, Tak av vass har icke förekommit här vad jag vet.

De halmtak jag sett har varit på gamla fallfärdiga ladugårdar samt på lador å utmarker o dylikt.

Vid ombyggnad av uthus efter år 1000 har inga tak av halm förekommit.

Jag har sjelv i början an 1900 talet vari med om att laga ett halmtak på en lada.

Detta var gjort på så sätt att man i ladans längdriktning först lagt skradda slånor med cirka 30 cm. avstånd från varandra, sedan lades slagtröskad halm med början vid takfoten, varvid smala stänger lades ovanpå halmen och fastgjordes med vidjor, så ett nytt lager med halm och nya stänger och vidjor, dessa stänger och vidjor blev ej synliga då taket var färdigt.

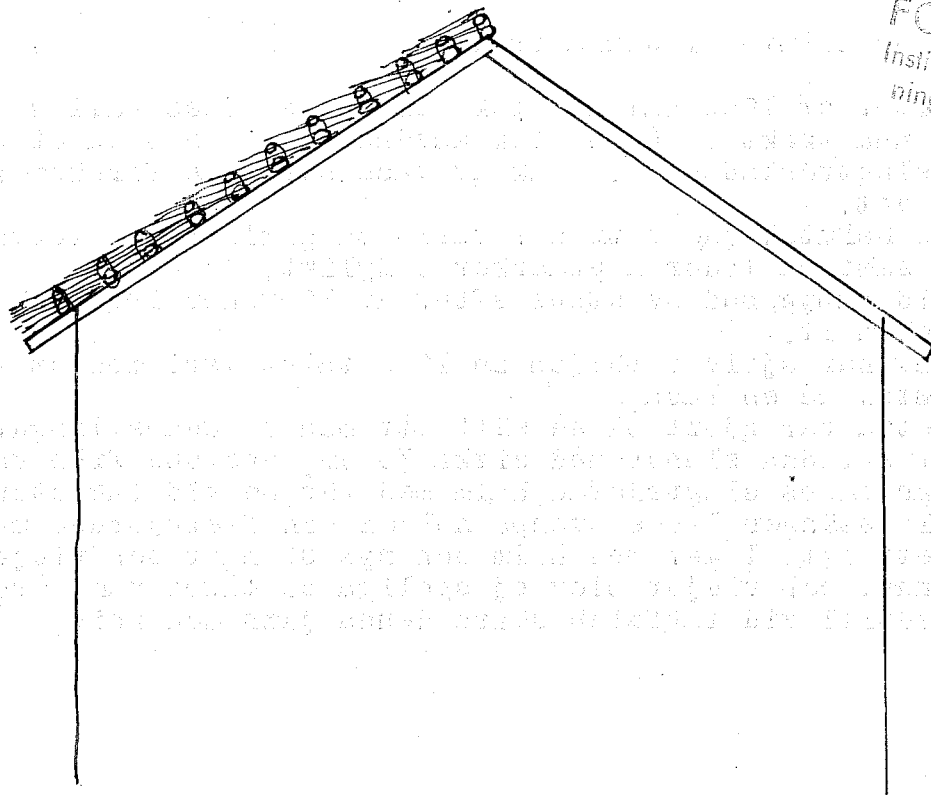
Nedtill vid takfoten skars denna jämn med kniv.

Se skiss å nästa
sida.

Med Högaktning.
Alfred Gustafsson

M.10891:85.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

235

207/222 c

Acc. n:r M4.0891:86.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Småland

Härad:

Årlanda Klän

Socken:

Årlandsnäs

Upppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Gustav Svensson

Adress:

Husumåla Årlandsnäs

Födelseår och födelseort:

1875 Årlandsnäs

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Det finnes både halm i vasstak under min första arbetslid med halm användes snodda björkvejor. var har ej följt bevarat i mitt område. Senare användes björk. påvalags där man slag bevarat. Gångträstak halm förekom
 a. så gott som 100 procentigt
 b. omkring 15-20 proc.
 c. omkring 50 proc.
 d. framför alla följande g. vasstak har 5 upskade träölspråk.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
- b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Här nämndes Häftbänder
 kanten beredd ut från baksidan vidjare
 tröddes ner i kanten under stängen och
 upp mot bakspröten.
 a. en sk. sax en lin och en tröskbassel

Har inte sk.

Jag utför inget arbete nu. så har
 inte en förlöjv. är för mig
 och sk.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

Man ingår uträdd skattning
förrän under min arbets tid.
under min tid med handlag.
om jager halmen upp vid tröskning
i marken skäres ned till under
vinter tid på isen och upp-
ställes på i frövar.

och gör båda delarna
ja

c
Skädes vass i halmen

och skäres vass på var sida av taket
med a. v. vass

b. den gamla halmen lyfter upp. den
nya skäres under i vassens fast
4-5 man. en gick före i vassens

och halmen lyfter i vass i vassens.
den fjärde slag taket gent med skott
den femte skott skäres på marken

M.10891:89.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

nej

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

på raft

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

Jag har ej några att besvara

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

inom Hånsboås socken

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

*Byggnadsnickare har varit mitt
yrke*

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.